

Звіт про результати науково-дослідної роботи на історичному факультеті за 2008 р.

Куліков В. О.

Єремєєв П. В.

Одним з основних напрямків діяльності історичного факультету є організація і проведення наукових досліджень. Серед головних завдань науково-дослідної роботи – розвиток фундаментальних досліджень з пріоритетних напрямків сучасної історичної науки.

Історичний факультет на 100% складається із співробітників, які мають вчені ступені й звання. За цим показником факультет посідає перше місце в університеті. При цьому відсоток докторів наук серед викладачів становить близько 35 %. Це також – вищий показник в університеті.

Кількісні показники наукової та науково-методичної діяльності історичного факультету за 2008 р. виглядають наступним чином: було видано шість періодичних видань, дев'ять монографій, довідників та брошур, сім збірників наукових праць, сто дев'яносто чотири статті, п'ятдесят чотири тез доповідей, проведено сім конференцій, шість виставок. Загальний обсяг друкованої продукції в 2008 р. становить 256 умовних друкованих аркушів.

Крім публікацій власних робіт, співробітники факультету брали активну участь у редагуванні різних видань, виступали титульними рецензентами, опонентами при захистах кандидатських і докторських дисертацій.

Якщо порівнювати результати 2008 р. з попереднім, 2007 р., то по деяких позиціях є позитивні зрушення: в півтора рази більше опубліковано монографій та брошур, збірників праць. На 80 % більше, ніж в попередньому році, вийшло статей у зарубіжних виданнях.

Високі показники наукової роботи історичного факультету сприяють тому, що факультет в цілому та окремі наші кафедри в 2008, як і в попередні роки, займають високий рейтинг серед кафедр гуманітарного профілю Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Значний внесок у загальні показники факультету зробили наші наукові центри: Центр болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова, Лабораторія германо-слов'янських досліджень, Центр краєзнавства. На сьогодні можна констатувати, що ідея проведення наукової діяльності шляхом організації спеціальних центрів, як форми міжкафедральної взаємодії, виявилася результативною. Завдяки

існуванню центрів вдалося розширити коло виконавців наукових тем та поліпшити матеріально-технічну базу.

Серед спеціалізованих рад університету спеціалізована рада історичного факультету посідає одне з перших місць в університеті за кількістю захистів. За 2008 рік в раді були успішно захищені 11 кандидатських та 2 докторські дисертації.

На факультеті здійснюється реалізація держбюджетної теми «Університетська наука й освіта в Україні в ХІХ – ХХ ст. (на матеріалах Харківського університету)» (науковий керівник – проф. С. І. Посохов).

Як і в минулі роки, на історичному факультеті були проведені масштабні археологічні розкопки й розвідки. Дослідження проводилися у Харківській, Полтавській області та в Криму.

Виставка частини археологічних знахідок 2008 р. була організована під час проведення Міжнародної конференції «Проблеми історії та археології України» в жовтні 2008 р.

В 2008 році була суттєво покращена матеріальна база археологічних експедицій, в тому числі, завдяки допомозі спонсорів. Зокрема, три наші експедиції отримали таку допомогу від фонду О. Фельдмана.

Набули подальшого розвитку міжнародні зв'язки історичного факультету. Основними напрямками міжнародної діяльності факультету є співпраця з закордонними університетами-партнерами та іншими міжнародними організаціями в рамках двосторонніх угод; участь у міжнародних проєктах; зарубіжні відрядження та стажування; прийом зарубіжних науковців та студентів; проведення міжнародних конференцій, публікація в зарубіжних виданнях та запрошення зарубіжних авторів до наших видань.

Важливим напрямком міжнародної діяльності співробітників факультету є участь в міжнародних наукових проєктах. В 2008 р. група викладачів історичного факультету отримала грант фонду Герди Хенкель на реалізацію міжуніверситетського наукового проєкту «Трансфер і адаптація університетської освіти в Росії другої половини ХVІІІ – першої половини ХІХ ст.» (керівник групи проф. С. І. Посохов).

Інтенсивність та географія зарубіжних відряджень є одним з яскравих проявів та переконливих показників міжнародної активності факультету. В 2008 р. відбулось 30 міжнародних відряджень співробітників. Викладачі взяли участь у конференціях та інших заходах, що відбувались у Франції (проф. С. М. Куделко, проф. В. В. Лантух), США (проф. С. І. Посохов, доц. Л. Ю. Посохова), Німеччині (доц. М. В. Любічев), Болгарії та Сербії (доц. С. В. Д'ячков, проф. С. М. Куделко, проф. С. І. Посохов, доц. С. Ю. Страшнюк, доц. О. П. Чижов) та ін. Як і в попередні роки, серед країн-об'єктів академічної мобільності стабільно домінували Російська Федерація, Болгарія, Польща, Німеччина.

Вагомим показником інтернаціоналізації факультету є прийом зарубіжних науковців та студентів. В 2008 р. ми прийняли понад 60 чоловік, переважно в рамках роботи міжнародних конференцій.

Серед публікацій викладачів історичного факультету в закордонних виданнях такі престижні, як «Списание на Българската академия на науките», «Византийский временник», «Российская археология», «Вестник древней истории», «Вопросы образования», «Ethnographisch-Archaeologische Zeitschrift» та ін.

Відзначимо також друге видання монографії проф. О. Д. Капліна, яка вийшла друком у Москві в 2008 р., наукову конференцію «Юг России в прошлом и настоящем», проведену спільно історичними факультетами Белгородського державного університету (Російська Федерація) та Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Активно велася популяризація наукових знань у засобах масової інформації (газети, радіо, телебачення). Було опубліковано кілька десятків науково-популярних статей. Відбулося понад 25 виступів на телебаченні й радіо. Теми цих виступів були, як правило, пов'язані з найбільш актуальними проблемами сучасності.

Плідна наукова робота наших викладачів та студентів неодноразово відзначалась нагородами та преміями. Доценту Б. П. Зайцеву була присуджена стипендія Харківської облдержадміністрації імені В. Н. Каразіна. Президент України нагородив орденом «За заслуги» III ступеня проф. В. В. Калініченко. Спеціальну стипендію ім. Є. П. Кушнарєва присуджено К. В. Мизгіну – молодшому науковому співробітнику Лабораторії германо-слов'янських досліджень. Відзначилися і молоді науковці факультету. Аспірант кафедри історії Росії І. С. Посохов виграв конкурс на навчання в магістратурі Майамі університет (США). Аспірантка кафедри нової та новітньої історії Т. М. Лихачова зайняла перше місце у міжнародному конкурсі імені Єжи Гедройця у категорії дипломних та магістерських робіт.

В 2008 р. студентська наука на історичному факультеті розвивалася, як і раніше, в рамках Студентського наукового товариства (СНТ), яке об'єднує вісім наукових гуртків: історії України; історії стародавнього світу та середніх віків; історії Росії; археології; історіографії та джерелознавства; історії міжнародних відносин; нової та новітньої історії; університетських історій. В 2008 р. на базі Центру краєзнавства також успішно почав роботу науковий семінар локальної та мікроісторії.

Традиційною формою роботи гуртків залишається заслуховування доповідей та їх обговорення. Однак, останнім часом набули поширення й інші форми засідань: зустрічі з цікавими людьми, екскурсій, тощо.

Одним з пріоритетних напрямків роботи Студентського наукового товариства є організація студентських конференцій та конференцій

молодих вчених, на яких студенти мають змогу оприлюднити результати своїх досліджень, познайомитись та обмінятись думками зі своїми колегами. Протягом минулого року СНТ організувало дві Міжнародні конференції («Каразінські читання» та краєзнавча конференція), а також три регіональні.

В 2008 р. були опубліковані чотири збірки робіт молодих науковців.

Студентське наукове товариство бере активну участь у реалізації наукових проектів історичного факультету. Навесні 2008 р. студенти взяли участь у організованому кафедрою історії України фаховому зборі свідчень очевидців Голодомору, а восени займалися обробкою донедавна засекречених документів, з реєстрацією смертей у 1932 – 1933 рр.

Розвиваються міжнародні зв'язки. У минулому семестрі за програмою студентського обміну студенти та аспіранти історичного факультету відвідали Краківський університет, після чого до нас завітали польські студенти. Влітку студентка історичного факультету К. Артамонова пройшла стажування в Греції, студентка О. Біла походила стажування у Німеччині по програмі DAAD. Восени група студентів історичного факультету, разом із студентами Соломонового університету прослухали курс лекцій професора Єрусалимського університету с. Гольдіна. Була організована зустріч студентів з випускником історичного факультету, докторантом Пенсільванського університету Я. Приходько. Цього року на «Каразінських читаннях» були присутні представники далекого зарубіжжя – Туреччини.

Студенти історичного факультету демонструють високі результати в різноманітних конкурсах наукових робіт. Зокрема, навесні за результатами Всеукраїнського конкурсу наукових робіт на премію Ковальських, студенти історичного факультету посіли перше та два других місця, залишивши представникам інших вищів тільки третє місце. У листопаді 2008 р. лауреатом Харківського міського конкурсу студентських наукових робіт став студент третього курсу П. Єремєєв.

Таким чином, можна констатувати, що наукова робота на історичному факультеті в 2008 р. проходила успішно, про що свідчать високі показники наукової діяльності співробітників та студентів факультету.